

Csenar-Schuster Agnjica
Sveučilište u Beču
Beč, Austrija

Kakove izgleda ima gradišćanskohrvatski jezik za svoj opstanak?

Manjinska zaštita – jezično planiranje – jezična Čarta – nacionalnojezična država – folklorizacija – asimilizacija – identifikacijski jezik

Gradišćanskohrvatski jezik je ugrožen

Polag UNESCO-a (2003) je gradišćanskohrvatski ugrožen jezik. Iako nacionalni i internacionalni dokumenti čuvaju recesivne jezike širom sveta, su autohtoni jezici ipak ugroženi. Uzrok postoji u tom, da zaštita manjin u principu ima teške mane, ke su za opstanak autohtonih manjin kontraproduktivne i fatalne.

Internacionalna zaštita manjin je puna dobre volje, ali u slučaju da na nacionalnoj razini čuvanje određene manjine nije zakonski fiksirano, nije garantirana pravomoćnost. Odlučujuće je, kako kvalitetna je zaštita manjin u nekoj državi i kako koncilijantno se ona ponaša prema svojim jezičnim zajednicam, da bi se mogla odvrnuti smrt ugroženih jezika, ki su udomaćeni na teritoriju konkretne države.

Jezična prava su zvećega formulirana kot prava pojedinca. Svaki pojedinac ima pravo na to, da o svojoj posli odlučuje sam i da slobodno bira svoje osvidoenje. Tako dugo dokle neka država zaštitu neke svoje manjine povezuje s pravom individuuma, nije moguće razvezati gordijski uzao u pogledu na čuvanje manjinskoga kolektiva. Jezik je opće dobro i tako se cijeloj zajednici mora dati šansa, da jezik hasnuje.

Jezik se more ostvariti samo u socijalnoj interakciji. Uskratiti manjini kolektivnu zaštitu znači, zeti joj *conditio sine qua non* komunikacije, naime jezik kot skupno imanje. Nažalost država Austrija u svojem zadnjem izvještaju Vijeću Europe (2015: 28) kategorično naglašava pravo individuuma u vezi sa zaštitom gradišćanskohrvatske manjine. Ako pripadnici manjine, ki imaju želju komunicirati u svojem jeziku, već ne moru najti razgovornih partnerov (Grin 2009/2006: 81), njev jezik nima hasni, kad već ništ nije vridan.

Jezična prava prez planiranja jezika su samo slove na papiru

Zaštita manjin je u Austriji zapisana u Ustavu, Državnom ugovoru i u Zakonu o narodni grupa. U odredbi državnoga cilja država priznaje svoje manjine uz uvjet da sama po vlašćoj želji odlučuje, kada i kako revitalizirati neki jezik. Na temelju politike „hands off“ ili „Ne zabadaj nos u posle manjin!“ je gradišćanskohrvatski jezik sa zakašnjenjem od već nego 30 ljet proglašen službenim jezikom. Iz toga proizlazi, da su jezična prava sama prez eficijentnoga planiranja jezika u Austriji samo prazna obećanja.

Na nacionalnoj razini je Odredba državnoga cilja žuki pelin za podredjene autohtone jezike Austrije. Ali i Jezična čarta Vijeća Europe (prisp. *Europska Povelja o regionalni i manjinski jeziki* iz ljeta 1992.), ka je u pravnom pogledu obavezna, ima mane, ke su ravno tako gorke za manjine kot pelin.

Zemlje potpisnice one mjere, ke im se činu relevantne za svoje manjine, moru birati kot jiliše na jelovniku. Zato se na Jezičnu čartu mnogi tužu, da je ona konvencija po izboru. Mjere, za ke neka država misli, da su vridne podupiranja, za manjinu ne tribaju obavezno biti od hasni. Vladajuća elita određuje modus operandi, a manjina sama nima pravo da se izrazi.

Jezična čarta je koncipirana kot priručnik za jezično planiranje. To znači, da je jezičnim manjinam potribna vlašća državna služba za planiranje jezika, kot na priliku jezična akademija (Fishman 2009/2006: 312; Janich 2005: 14), da bi mogle potpuno ishasnovati potencijal Čarte (Darquennes 2012: 4). Austrijanska država zasad gradišćanskohrvatskoj

manjini nije dodilila takovu državnu službu. To je uzrok, zbog čega će Jezična čarta u gradišćanskohrvatskom kontekstu relativno sigurno biti prez učinka. Po mojem mišljenju ona barem dosad nije imala vidljivoga uspjeha. U vezi s jezičnim planiranjem se kot uspjeh interpretira ojačanje jezične zajednice.

Jezično planiranje je temeljni kamen za revitalizaciju jezika

Država s jasnom nakanom za očuvanje jezika, ki su prošireni na nje teritoriju, ali podređeni državnomu jeziku, u idealnom slučaju odredi dobronamjeren i praktikabilan jezični režim i pritom temeljito planira svoj jezičnopolitički postupak. Da bi se to ugodalo, ona implementira državnu službu za jezično planiranje, ka pak izdjela širok, ali ipak ostvariv progam menedžmenta s jasno odredjenimi cilji. U odnosu na vitalnost konkretnoga jezika se informiraju cilji i kontinuirano realiziraju. U svi projekti, ki služu revitalizaciji jezika, je uvezana i jezična zajednica. Pritom se svenek moraju zeti u obzir ekolingvističke okolnosti u korelaciji sa sociokulturnom lokacijom. U to su uključene komunikativnopolitičke mjere za komercijaliziranje produkta, ki je u ovom slučaju „jezik“, ki za govornika mora biti upotribljiv, drugačije mu se ne more odvrnuti smrt (Harbert 2011: 404). Govorniki obično napuščaju svoj jezik, kad jezik okolice u ekonomskom pogledu nosi već profita. U gradišćanskohrvatskom settingu govorniki preuzimaju dominantni nimški jezik, kad im pruža egzistencijski temelj, a gradišćanskohrvatskomu jeziku fali gospodarska moć (Csenar-Schuster 2014: 70). Stoprv kad se manjinski jezik komercijalizira, on nastaje ekonomska resursa.

Na temelju eficientne jezične politike i jezičnoga planiranja se jezik, ki je ugrožen, more revitalizirati. Mjere su potribne na različni područji. Najvažnije domene, u ki se jezik triba hasnovati, su zvana da se on ukoreni u gospodartvu, vlasti, obrazovne institucije, tiskani i elektronički mediji. Društvena sredina je podvrgnuta neprestanoj promjeni. Zato se stalno javljaju nova područja pak se jezik mora širiti i na ti oblasti. To znači da se ugroženomu jeziku mora povećati doseg (Csenar-Schuster 2014: 42). Od jezika se potribuje, da drži korak s društvenim razvitkom i da se udomaći u novo nastali domena. Za to mu je potribno, da je fit za te oblasti i da se za nje osposobi. To se more dostignuti tako, da mu se

poboljšaju i aktualiziraju resurse jezičnoga sistema. Ugroženomu jeziku se u prvom redu mora proširiti rječnik. Tako se more pokrenuti pozitivan trend u vezi jezičnoga razvitka, ar pisci i govorniki najednoč imaju na raspolaganju riči, za ke su pred tim postojale samo leksičke praznine. Jezik, ki je u dobroj formi i upotribljiv, more prem svoje podređene uloge u društvu, privlačiti potencijalne govornike i tako nastati živiji i atraktiviniji. Ako se opsolescirajući i zaostali jezik more izgraditi tako da nastane patentan komunikativni medij, ga dominantni i prestižni jezik tako brzo ne more pogaziti. Jezik, ki je fit i upotribljiv u mnogi domena je sam za sebe najbolja reklama za učnju (Csenar-Schuster 2014: 34).

Hasnovanjem jezika u javnosti se more poboljšati budući razvitak jezika. To naime more prouzrokovati trend, da roditelji počnu tradirati jezik budućim generacijam. Oficijaliziranje jezika ima za posljedicu neizmjernu dinamiku, ka jeziku nosi adekvatan status u društvu. Čim veći prestiž ima jezik, tim veća je želja manjincev, da se ga nauču.

Ako jezik nije dorastao modernim izazovom određenih oblasti i se na ti područji ne more hasnovati, je irelevantan. Utisnuta mu je negativna društvena stigma. Onda se osebito mladi ljudi ne kanu učiti starodavni jezik, koga u modernom svitu ne moru hasnovati. Jezik, ki živi samo još u stari običaji, nije privlačan za mlade ljude. Simptomatična za to je činjenica, da u gradišćanskohrvatskom jeziku ne postoji osebujan govor mladine. Uzrok za to je jezična slabost mladih ljudi, ki nisu u stanju stvarati riči i tim generirati novi vokabular, ki je otkvačen, lud, inovativan, sve u svem megasuper. Obično, to znači u štobilnom sociolingvističkom okruženju, je to zvana svita medijev i mladina, ka inducira kreativno-eksperimentalne jezične promjene s novimi jezičnimi i misaonimi mustri i ka jezik drži na žitku.

Ako govorniki svoj jezik moru hasnovati samo u privatnoj sferi i pri folklorni manifestacija, ne moremo govoriti o tom, da su manjinska prava ostvarena. O realizaciji manjinskih prav moremo govoriti stoprv kad se neki jezik more hasnovati u javnom žitku, u kom se je etablirao.

Da bi se mogao revitalizirati jezik, je potriбно poduzeti prikladne mjere, svezane u cijelom paketu. U idealnom slučaju se u to inkludiraju sve važne dimenzije jezičnoga planiranja (Csenar-Schuster 2014: 82), ke su prepletene i ke u ovom članku ne moremo temeljito pretresti. Na svaki način je potriбно pod pokroviteljstvom države poboljšati i intra-

lingvalnu i ekstralingvalnu situaciju gradišćanskohrvatskoga jezika, ki je klasificiran kot ugrožen jezik. Potrebno je podupirati i jezični sistem i ekolingvističke okolnosti, u ki je jezik zažiljen. Ovde moramo upozoriti i na optimiranje učnje jezika i na poboljšanje njegovoga statusa u javnosti, ne samo kod većincev nego i kod manjincev, kim je gradišćanskohrvatski jezik diskriminirajuć i inferioran.

Moru kulturna društva nadomjestiti državnu pasivnost?

Laissez faire ponašanje ili „no-policy policy“, geslo, ko je poznato po Fishmanu (2009/2006: 318) egzemplarno odgovara austrijskoj državi, ka u pogledu na očuvanje gradišćanskohrvatskoga jezika svoj nemar još i ne pokušava tajiti. Posljedica toga je bespomoćan pokušaj manjine, da jezik oslobodi od smrti. Tako se unutar zajednice svenek nanovič formiraju nova društva kot male iskre ufanja, iako je društav ionako već neg dost. Uzrok za utemeljivanje svenek novih društav je opće nezadovoljstvo s manjinskom situacijom, odgovornost prema vlašćemu jeziku i zanemarivanje dužnosti države Austrije. Da kulturna društva kot interesne zajednice moru prepričiti propast gradišćanskohrvatskoga jezika, je fatalna zabluda aktivistov. Interesna zajednica, ka bazira na djelu dobrovoljceva nek s kulturnimi inicijativami ne more nadomjestiti jezično planiranje, ko bi morala metodički narediti država. Jezik se mora planirati na temelju intenzivnih mjerov unutar cijeloga paketa, u kom su odvisno od unajper sastavnom profilu potriboć strukturirane i hijerarhijski fiksirane zadaće (Prys Jones 2013: 37). Prez državne službe za jezično planiranje se to ne more ugodati (Darquennes 2012: 5).

Iako je austrijska savezna vlada utemeljila takozvani Savjet za narodnu grupu, ki bi morao postojati od kroatofilnih kotrigov, ovomu gremiju po mojem mišljenju fali stručna kvalifikacija, da bi mogao ocijeniti projekte kulturnih društav, je li su potrebni i hitni. Djelovanje ovoga Savjeta je ograničeno na podiljenje subvencijov gradišćanskohrvatskim društvom po metodi kante za poljivanje.

Austrijska nacionalna država, ka je vezana uz etnicitet, zvećega podupira projekte, ki se odnašaju na obdržanje običajev i na izvedbu folkloru i ki principijelno ignoriraju jezik kot komunikacijsko sredstvo. Tako se podupiraju projekti prez praktične hasni za gradišćanskohrvat-

ski jezik. Zato ozbiljno moramo sumljati u djelotvornost ovoga savjetodavnoga organa. U slučaju da je podiljenje subvencije intendirano kot koordinirana intervencija usmirena na jezični razvitak, moramo odvagati relevantnost ovoga gremija, drugačije naime izgleda tako, da država subvenciju dili samo, da bi simulirala podupiranje manjine. Kulturna društva, ka su zastupana u Savjetu za narodnu grupu, su zvana toga *non-governmental organizations*, tako da austrijska država njeve preporuke svako vrime more odbiti, ar nije dužna da ih se drži. Iz toga proizlazi facit, ki nam razbija iluziju, da kulturna društva na bazi dobrovoljcev moru nadoknaditi to, ča je dužnost i odgovornost države, naime da bi se u pogledu na uspješan jezični menedžment odlučila za stratešku top-down-metodu. Gradišćanskohrvatska jezična zajednica nije autonoman kolektiv. Ona nima još ni manjinskopoličko pravo na to, da suodlučuje o vlašći posli i da bi si izvojevala takovo postupanje zakonodavca, ko odgovara vlašćim potriboćam.

Austrija folklorizira

Vidi se jasno, da austrijska država nije jako motivirana, da bi dopustila da se gradišćanskohrvatstski jezik razvije u onoj mjeri, da bi mogao služiti kot jezik komunikacije med pripadniki manjine. S jedne strani je to zbog toga kad nacionalna i internacionalna manjinska prava nisu dost drastično formulirana, a s druge strani zbog koncepta jednojezičnosti, ki potiče još iz vrimenta, kad su se u 19. stoljeću počele formirati nacionalne države u Europi i ki je i dandanas još diboko zakorenjen u europski država. Zbog toga Austrija danas još svenek ima samo jedan jedini oficijelni državni jezik, iako se na nje teritoriju govoru i drugi autohtoni jeziki (Riehl 2009: 63). Prošireno je krivo mišeljnje, da se nacionalno jedinstvo more dostignuti na temelju jedinoga i idealiziranoga nacionalnoga jezika. Suprotivno, jezik ne konstituira nacionalnu i društvenu koheziju, nego skupna politička, sociokulturna i povijesna tradicija. Ljudi, ki su udomaćeni u nekoj nacionalnoj državi, imaju pogled na svit, ki je nacionalno uvjetovan. To se odnosi i na semantičku, a i na pragmatičku dimenziju jezika. Jeziku nisu jur unajper utisnute norme i vridnosti. Suprotivno, on je tabula rasa, na koj nacionalni kompas vridnosti mora ostaviti stoprv svoje semantičke slijede. Jezik je još nepopisana hartica i primljiva za

koncepte svake vrsti. Ako je volja nacionalne države, svi na nje teritoriju udomaćeni jezici moru biti reprezentanti nacionalne svisti. Švicarska je prototip većjezične države. Hansen (2009: 12) veli: „Jede Nation besitzt ihre staatlich überwachte Nationalsprache. In besonderen Fällen können das, wie in der Schweiz, mehrere Sprachen sein“. Kad bi Austrija kanila, bi na nje teritoriju i drugi jezici mogli biti priznati kot nacionalni jeziki.

Ali Austrija je konzervativna nacionalnojezična država (Jahn 2015: 32). Polag Heckmanna (1991: 42) je asimilacijska politika nacionalnojezičnim državam imanentna. Kot ideal se u Austriji gaji dominantni nimški jezik, ki tako more generirati neizmjernu sugestivnu moć. To istovrimeno znači, da se u ovoj zemlji manjinska prava moraju energično potribovati, ar se ne daju eo ipso. To je bio slučaj i prilikom upeljanja službenoga jezika, postavljanja seoskih tablic, a i prilikom izdavanja dvih *Rječnikov* (Bencsics et al. 1982; 1991) i *Gramatike* (Benčić et al. 2003). Zvana toga etnička nacionalna država svojom manjinskom politikom naglašava tudja porijekla i tudje narodne karakteristike, po ki se prepoznaje stranjska jezična zajednica (Bukow 1996: 136–142; Ermisch 2000: 10–14). Kad se neka manjina kani služiti manjinske zaštite, ona mora dokazati, da je različna, drugačije joj nije dodiljen manjinski status. To je uzrok, zač se Gradišćanski Hrvati prezentiraju etničko-folkloristički, kot u nošnja uz tamburašku muziku jaču i tancaju. Iz Hrvatske importiraju narodne jačke i tance i u javnosti je prikazuju pompozno i gloriozno. Dokumentiraju singularnost i ekskluzivnost, naime to, ča država kani. U istom dahu Gradišćanski Hrvati austrijanskoj državi dopuščaju da svoju manjinskopoličku taktiku omedjivanja pretvori u politiku odvajanja, na temelju čega klije etnocentizam.

Akcentuiranje etniciteta korespondira s folkloriziranjem. Širenje folklornoga duha ima za posljedicu da manjinski jezik zgublja svoj komunikativni efekt. To za jezik znači, da mu se je otvorio circulus vitiosus, koga se kumaj more osloboditi. Aktualni status quo kaže gigantično folkloriziranje, ar ipak skoro svako gradišćanskohrvatsko selo ima vlašće folklorno i/ili tamburaško društvo. Dost teško bi se moglo dokazati, da gradišćanskohrvatski jezik nije jezik starih običajev.

Identifikacijski jezik protiv komunikativnoga jezika

Dihotomiziranje med dominantnim uticajnim i recisivnim moribundnim jezikom u nacionalnoj državi (Ricento 2009: 233) ima za posljedicu fatalnu navadu, kako se hasnuje jezik: S jedne strani pripadnici manjine laviraju med dominantnim jezikom, ki je u stanju zadovoljiti multifunkcionalne komunikativne potreboće u javnosti, a s druge strani med recisivnim jezikom sa svojom identifikacijskom ulogom, ki je ograničen na gajenje običajev i ki zbog svoje funkcionalne opsolescentnosti u moderni životni područji nije upotribljiv.

Kade se identitet i etnicitet stiliziraju u društvene vridnosti, negativno opažamo folkloriziranje manjinskih jezиков, s čim je usko povezano komunikativno nazadovanje. Etnička nacionalna država je Gradišćanske Hrvate indoktrinirala, tako da su zbog svojega etničkoga osvidočenja ambiciozni pristalice i kotrigi tamburaških i folklornih društav, ka iz različnih geografskih područjev Hrvatske prezentiraju tance i muziku. To austrijanska država demonstrativno podupira.

Kad se jezik samo već asocira sa starimi običaji, narodnimi jačkami, nošnjami i pravicami, nikako ne moremo govoriti o gajenju i kultiviranju jezika, ki se med govorniki hasnuje produktivno i receptivno pak i u skladu s fiksiranimi normami. Jezik u folkloriziranom okviru ima samo periferno značenje. Mnogi kotrigi tamburaških i folklornih društav imaju slabo i pasivno jezično znanje i gradišćanskohrvatski hasnuju samo za umjetno dozvane kulise, a to su upravo folklorne prezentacije. Zbog rudimentarnoga jezičnoga znanja im manjinski jezik već ne more služiti kot komunikativno sredstvo. Ipak se koč i terminalni spikeri i neospikeri čutu kot pripadnici gradišćansohrvatske manjine. Zato moremo, pozivajući se na Földesa (2005: 3), gradišćanskohrvatski manjinski jezik opisati kot identifikacijski jezik, ča je u korelaciji s padom komunikativne jezične snage. U toj mjeri, u koj je jezik reduciran na identifikacijsko sredstvo, se on sve rjedje hasnuje za komunikaciju. Izvrsna pelda za to su Gradišćanski Hrvati.

Gradišćanskohrvatski jezik je duboko usadjen u austrijskoj nacionalnoj državi

Jezik, ki se je prirodno razvio na teritoriju nacionalne države, u sebi sadržava nacionalno duhovno dobro, zbog čega govorimo o autohtonom jeziku. Autohtoni jezik je duboko ukorenjen u životnom prostoru svojih govornikov i piscev. Gradišćanskim Hrvatima je životna sredina u austrijskoj nacionalnoj državi, u kojoj su si jezik semantički prilagodili na svoju kulturnonacionalnu okolicu. To je bio uzrok, zašto prema mnogih diskusijama nikada nisu bili pripravnici preuzeti standardnohrvatski jezik kao se govori u Hrvatskoj. Agar (2002: 28) veli u pogledu na spomenutu tvrdnju: „Culture is in language, and language is loaded with culture“. To znači, da je u komunikativnoj situaciji među govornicima svenek nazoči i kulturni kontekst. Svaki jezik ima svoju vlašću kulturnu memoriju, u kojoj je pohranjeno sve potrebno znanje i konvencije, da bi se mogla ostvariti socijalna interakcija među pripadnicima jezične zajednice. U komunikativnoj situaciji govornici iskopaju i aktualiziraju sve u jeziku sadržane informacije o konkretnom društvu. Kod Gradišćanskih Hrvata je sve to u teamworku stečeno znanje, ko je sažeto u jeziku, usko povezano s austrijskom nacionalnom državom. Zato nije moguće gradišćanskohrvatski jezik nadomjestiti standardnim hrvatskim jezikom, iako to morebit neki krugovi vehementno potribuju. Autohtoni jezik se ne more povoljno razvijati, ako se odvoji od društvenih, kulturnih i ekoloških faktora udomaćene države. Jezici su živi onda, ako se u nekoj zajednici govori kao materinski jezici. Kako živ ili mrtav je gradišćanskohrvatski jezik? Je on već mrtav nego živ? Koliko dice se još uči i nauči gradišćanskohrvatski, da bi se ga pominalo kao materinski jezik? Da bi se mogla odrediti vitalnost gradišćanskohrvatskoga jezika, bi bilo potrebno zeti u obzir još i druge parametre, ča bi prekoračilo okvir ovoga članka.

Jezici ne skrnu sami od sebe. Oni su istribljeni u javni domena, u ki se probije dominantni jezik, ili pak nisu prošireni na nove domene, za ke im falu registri. U autohtonoj jezičnoj zajednici nije moguće nadomjestiti gradišćanskohrvatski jezik hrvatskim standardom, ki se govori u Hrvatskoj. Hrvatski standardni jezik se u najboljem slučaju more podučavati kao strani jezik, ča se ionako prakticira. Špecifična gradišćanskohrvatska ekolingvistička sredina je stvorila jezik s jedinstvenim pogledom na svijet.

Ov jezik se more razvijati dalje samo u toj osebujnoj sedini (Grenoble 2011: 31). Upeljanjem hrvatskoga standardnoga jezika kot podučavnoga predmeta u škola pak eliminiranjem gradišćanskohrvatskoga jezika se je počela obraćati špirala smrti, ka će se kumaj moći zaustaviti. Da je bilo nakanjeno, da se upravo to prepriči, je skurilan dezaster. Odreći se gradišćanskohrvatskoga jezika znači, odustati od nacionalne i internacionalne zaštite, ka je isformulirana za autohtone manjine kot su to Gradišćanski Hrvati. Državi Austriji nije žao.

Zaključak

Gradišćanskohrvatski jezik u Austriji po mojem mišljenju ima relativno čemerne izgleda za opstanak. Odgovornost za to ima država, ka svojom politikom dobroćudnoga nemara, „benign neglect“, dopušća da gradišćanskohrvatski jezik propada. Gradišćanskohrvatski je do kraja austrijanski jezik, ki se u njegovom svojevrsnom jezičnom biotopu kumaj već kultivira, podučava i daljedaje. Ne poduzima se dost mjerov u pogledu na razvitak jezičnoga sistema, a niti ne postoji želja da učinja gradišćanskohrvatskoga jezika u škola nosi dugotrajan sad. Da jeziku fali prestiž, je samo logična konzekvencija, ka iz toga proizlazi. Propast gradišćanskohrvatskoga jezika, koga smo prikazali kot špiralu smrti, bi se mogla zaustaviti implementiranjem jezične politike i jezičnoga planiranja. Mogao bi se jezik još i revitalizirati. Na korake u ov smir se polag mojega znanja nije još ni mislilo. Austrijanskoj etničko-nacionalno-jezičnoj državi je folklor, ki oduševljava publiku, očevidno dost kot surogat za komunikativno hasnovanje jezika i za njegovu revitalizaciju.

Citirane literature

- Agar 2002 – M. Agar. *Language Shock. Understanding the Culture of Conversation*. New York: Harper Collins.
- Benčić et al. 2003 – N. Benčić et al. *Gramatika gradišćanskohrvatskoga jezika*. Željezno: Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov.
- Bencsics et al. 1982 – N. Bencsics et al. *Deutsch-burgenländisch-kroatisches Wörterbuch*. Amt der Burgenländischen Landesregierung, Landesarchiv – Landesbibliothek, Kommission für kulturelle Auslandsbeziehungen der

- SR Kroatien, Institut für Sprachwissenschaft IFF. Eisenstadt – Zagreb: Edition Roetzer.
- Bencsics et al. 1991 – N. Bencsics et al. *Burgenländisch-kroatisch-deutsches Wörterbuch*. Kommission für kulturelle Auslandsbeziehungen der R Kroatien, Institut für kroatische Sprache, Amt der Burgenländischen Landesregierung, Landesarchiv – Landesbibliothek. Zagreb – Eisenstadt: Grafički zavod Hrvatske.
- Bukow 1996 – W-D. Bukow. *Feindbild Minderheit. Ethnisierung und ihre Ziele*. Opladen: Leske und Budrich.
- Bundeskanzleramt 2015 – Bundeskanzleramt 4. Bericht der Republik Österreich gemäß Artikel 25 Abs. 2 des Rahmenübereinkommens zum Schutz nationaler Minderheiten, online: <http://archiv.bundeskanzleramt.at/DocView.axd?CobId=61834> [Stand: 28.06.2017].
- Council of Europe 1992 – Council of Europe. Europäische Charta der Regional- oder Minderheitensprachen, Sammlung Europäischer Verträge – Nr. 148, Straßburg, online: <https://rm.coe.int/168007c089> [Stand: 28.06.2017].
- Csenar-Schuster 2014 – A. Csenar-Schuster. *Sprachplanung für die burgenlandkroatische Sprache in Österreich. Ein soziolinguistischer Befund und Beitrag zur Sprachrevitalisierung*, Masterarbeit, Wien.
- Darquennes 2012 – J. Darquennes. *Kompendium Sprachplanung*. RML2future – Netzwerk für Mehrsprachigkeit und sprachliche Vielfalt in Europa unter Leitung der Föderalistischen Union Europäischer Volksgruppen (FUEV), Flensburg, online: <http://www.rml2future.eu/NR/rdonlyres/4229ABB9-692B-4CF5-B10A-868489D444BC/0/341SprachplanungKompendium.pdf> [Stand: 20.06.2017].
- Ermisch 2000 – H. Ermisch. *Minderheitenschutz ins Grundgesetz? Die politische Diskussion über den Schutz ethnischer Minderheiten in der BRD im Rahmen der Beratungen der Gemeinsamen Verfassungskommission von Bundestag und Bundesrat*. Münster: LIT Verlag.
- Fishman 2009/2006 – J. Fishman. *Language Policy and Language Shift*. In: T. Ricento (ed.). *An Introduction to Language Policy, Theory and Method*. Malden/Oxford/Carlton: Blackwell Publishing.
- Földes 2005 – C. Földes. *Synkretismus und Hybridität in Sonderbereichen zweisprachiger Redeweise: Notizen zum deutsch-ungarischen Sprachenkontakt*. In: M. Orosz, T. Albracht (Hrsg.). *Jahrbuch der ungarischen Germanistik*. Budapest / Bonn: Reihe Germanistik, online: <https://core.ac.uk/download/pdf/14509935.pdf?repositoryId=542> [Stand: 7:4:2017]
- Grenoble 2011 – L. A. Grenoble. *Language Ecology and Endangerment*. In:

- P. Austin, J. Sallabank (eds.). *The Cambridge Handbook of Endangered Languages*. New York: Cambridge University Press.
- Grin 2009/2006 – F. Grin. *Economic Considerations in Language Policy*. In: T. Ricento (ed.). *An Introduction to Language Policy, Theory and Method*. Malden/Oxford/Carlton: Blackwell Publishing.
- Hansen 2009 – K. Hansen. *Zulässige und unzulässige Komplexitätsreduktion beim Kulturträger Nation*. In: J. Bolten, S. Rathje (Hrsg.). *Interculture Journal, Online-Zeitschrift für interkulturelle Studien*, online: http://www.interculture-journal.com/download/issues/2009_08.pdf [Stand: 10.05.2017].
- Harbert 2011 – W. Harbert. *Endangered Languages and Economic Development*. In: P. Austin, J. Sallabank (eds.). *The Cambridge Handbook of Endangered Languages*. New York: Cambridge University Press.
- Heckmann 1991 – F. Heckmann. *Nationalstaat, multikulturelle Gesellschaft und ethnische Minderheitenpolitik*. Eine Tagung der Friedrich-Ebert-Stiftung am 9. und 10. Dezember 1991 in Bonn / Forschungsinst. der Friedrich-Ebert-Stiftung, Abt. Arbeits- und Sozialforschung: *Multikulturelle Gesellschaft: der Weg zwischen Ausgrenzung und Vereinnahmung?*, in: Digitale Bibliothek, online: <http://library.fes.de/fulltext/asfo/01009004.htm#LOCE9E5> [Stand: 8.4.2017].
- Jahn 2014 – E. Jahn. *Politische Streitfragen. Band 4: Weltpolitische Herausforderungen*. Wiesbaden: Springer Fachmedien.
- Janich 2005 – N. Janich. *Sprachpolitik – Sprachplanung – Sprachkultur*. In: P. Haslinger, N. Janich (Hrsg.). *Die Sprache der Politik – Politik mit der Sprache*. München, Forschungsverbund Ost- und Südosteuropa (forost) Arbeitspapier Nr. 29, online: http://www.forost.lmu.de/fo_library/forost_Arbeitspapier_29.pdf [Stand: 10.07.2017].
- Näbl 2003 – S. Näbl. *Die Rolle der deutschen Sprache im internationalen Kontext. Zusammenfassung einer Podiumsdiskussion mit Statements von Gunter Narr, Csaba Földes, Margot Heinemann, Rudolf Hoberg, Heinrich Löffler und Peter Wiesinger*. In: N. Janich, Ch. Thim-Mabrey (Hrsg.). *Sprachidentität – Identität durch Sprache*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Prys Jones 2013 – M. Prys Jones. *Endangered Languages and Linguistic Diversity in the European Union*, Directorate General for Internal Policies, Policy Department B: Structural and Cohesion Policies, Culture and Education (ed.), online: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/495851/IPOL-CULT_NT\(2013\)495851_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/495851/IPOL-CULT_NT(2013)495851_EN.pdf) [Stand: 12.02.2014].
- Ricento 2009 – T. Ricento. *Topical Areas in Language Policy: An Overview*. In: T. Ricento (ed.). *An Introduction to Language Policy, Theory and Method*. Malden/Oxford/Carlton: Blackwell Publishing.
- Riehl 2009 – C. M. Riehl. *Sprachkontaktforschung. Eine Einführung*. 2.,

Kakove izgleda ima gradišćanskohrvatski jezik

überarb. Auflage. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
UNESCO 2003 – UNESCO. Atlas of the World's Languages in Danger: <http://www.unesco.org/languages-atlas/> [Stand: 31.05.2017].